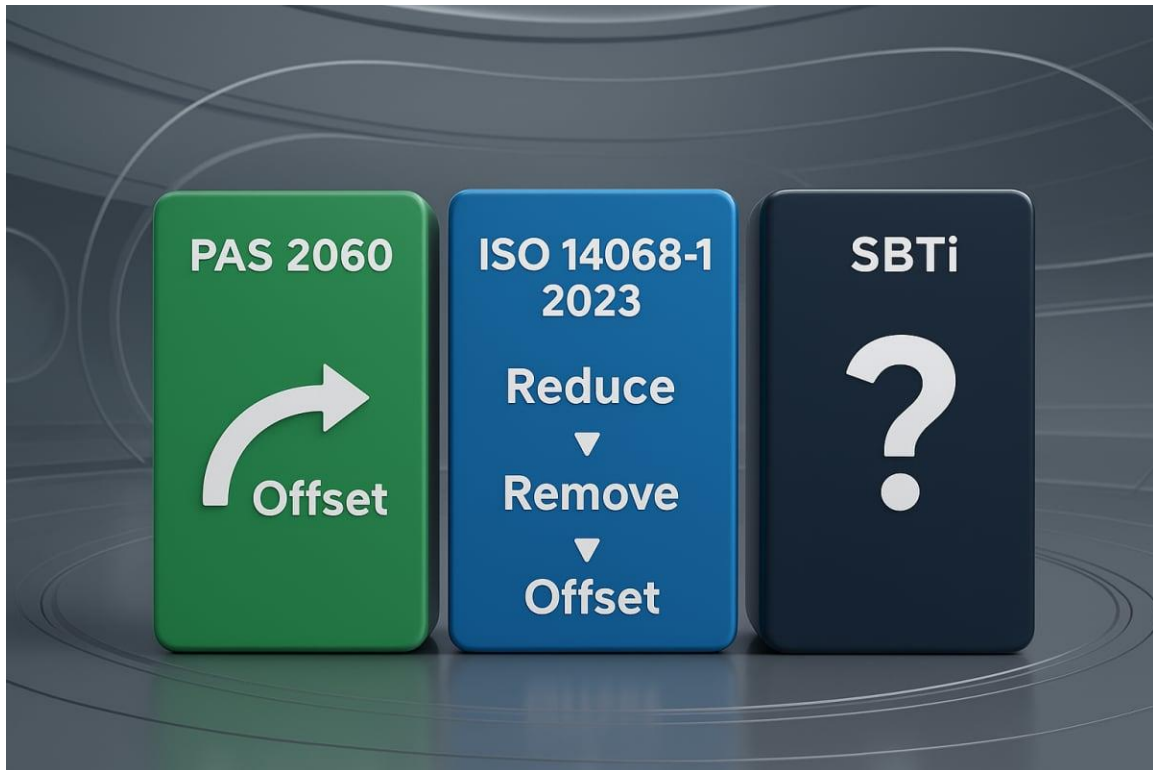

PAS 2060, ISO 14068-1:2023 és SBTi — White Paper

Összefoglalás

Röviden: a PAS 2060 és az ISO 14068-1:2023 olyan szabványok, amelyek mind a csökkentést, mind az offsetet egységes, auditálható keretben kezelik, és lehetővé teszik az azonnali karbonsemlegességet, miközben kötelező csökkentési pályát írnak elő. Az SBTi ugyan tudományos nyelven dolgozik, de a gyakorlatban restriktív az offset használatával szemben: ez a megközelítés potenciálisan késleltetheti az azonnali globális befektetéseket, amelyek nélkülözhetetlenek a gyors átálláshoz.

Idővonal — rövid áttekintés

- PAS 2060 — BSI kiadás 2010, 2014-es frissítéssel; első standard a karbonsemlegesség igazolására.
- SBTi — 2015-ben indult, 2021-ben publikálta az első Net-Zero Standardot a 1,5°C célhoz illeszkedve.
- ISO 14068-1:2023 — 2023 novemberében publikálták; 2025-től nemzetközi szabványként válik széleskörűen alkalmazottá, felváltva a PAS 2060-át.

PAS 2060 — Az azonnali karbonsemlegesség szabványa

A PAS 2060 a következő alapelven nyugszik: Mérti – Csökkenteni – Ellensúlyozni (Offset). A szabvány lehetővé teszi, hogy egy szervezet már az első évben deklarálhassa karbonsemlegességét, feltéve, hogy nyilvános, dokumentált csökkentési tervet mutat be és a maradék kibocsátást hitelesített kreditekkel ellensúlyozza.

Kötelező elemek

- Kiinduló lábnyom meghatározása (LCA és ISO 14064-1 kompatibilis módszertannal).
- Dokumentált csökkentési program és ütemterv (rövid és középtávú célok).
- Éves offset-elés a maradék kibocsátásra hitelesített kreditekkel.
- Nyilvános "Declaration of Achievement" és részletes "Qualifying Explanatory Statement" publikálása.

Érvelés: Az azonnali offset vásárlás folyósítást biztosít a projektek felé, ami gyorsítja a megújuló és természetalapú megoldások skálázását — ez közvetetten a cégek későbbi saját lábnyomának csökkenéséhez is hozzájárul.

ISO 14068-1:2023 — Strukturált és auditált megközelítés

Az ISO 14068-1 a PAS 2060 technikai alapjaira épül, de nem egyszerű átvétel: a nemzetközi szabvány részletesebb, szigorúbb és átláthatóbb követelményeket ír elő. Különösen hangsúlyos a hierarchikus sorrend: Reduce → Remove → Offset, továbbá követeli a független auditálást és a publikációt.

Főbb jellemzők

- Hierarchia: először csökkentés, majd eltávolítás (removals), végül offset.
- Integráció más ISO-szabványokkal (ISO 14064-1, ISO 14067) a kvantifikáció és átláthatóság érdekében.
- Szigorú követelmények a kreditminőségre: additionality, permanencia, vintage, független tanúsítás, dupla elszámolás elkerülése.

Az offset tudományos mivolta

Az offsetek szerepe tudományos alapon is indokolható: a klíma globális rendszer, és minden tonna CO₂e, amit valahol csökkentünk vagy kivonunk, azonos hatással van a földi energiaegyensúlyra. Az értékelésnél azonban kritikus a minőség (additionality, permanencia, mérhetőség) és az elszámoltathatóság.

Offset ≠ kibúvó

Az offsetek nem jelentik a belső csökkentés helyettesítését per se: ha a vállalat mindkettőt (saját dekarbonizáció + hiteles offset) végzi, akkor kombinált, sokszor gyorsabb globális hatást ér el. A hitelesség kulcskérdése a projektminőség és a transzparencia.

Multiplikátor hatás

- A piaci kereslet új projektek létrejöttét ösztönzi (additionality).
- A projektek finanszírozása változtatja meg a helyi energiamixet, beszállítói láncokat és infrastrukturális beruházásokat.

- **Visszacsatolás:** a globális rendszer zöldülése később csökkenti a cégek saját Scope 2/3 kibocsátásait is.

SBTi — a "near-term" fókusz és a korlátozott offset

Az SBTi célja a vállalati kibocsátási pályák tudományos megalapozottságának biztosítása, különösen a 1,5 °C pályához való illeszkedés révén. A megközelítés azonban korlátozza az offset használatát a near-term céloknál, és csak a hosszú távú net-zero céloknál is rendkívül megkötött formában engedélyezi a removals típusú eszközök bevonását.

Kritikák összefoglalva

1. **Elodázás:** a net zero célok sok esetben 2050-re tolódnak, miközben a tudomány egyre sürgetőbb időt ad.
2. **Offset-ellenesség:** az azonnali projektek finanszírozását nem ismeri el a cél teljesítésében, így a globális finanszírozási impulzus gyengülhet.
3. **Kommunikációs kockázat:** az SBTi-n belüli szabályok félreértelmezhetőek lehetnek, és a vállalatok tekintetében félrevezető „késleltetett” teljesítést eredményezhetnek.

Gyakorlati hatások a vállalati stratégiára

Ha egy cég PAS/ISO alapú karbonsemlegességet vállal, a kötelezettségek kettős hatást váltanak ki: rövid távon pénzügyi forrást bocsátanak rendelkezésre a projektek számára, hosszú távon pedig a kötelező csökkentési pálya biztosítja a szervezeti dekarbonizációt. Az SBTi inkább belső műszaki és működési átalakulásra fókuszál, de kevésbé segíti a piaci finanszírozást azonnal.

Zárógondolat

Az SBTi előnyei nem feltétlenül haladják meg azt a kárt, amely az offsetek késleltetésével keletkezik. A globális felmelegedés üteme gyorsul, és több kulcsfontosságú rendszer elérte vagy megközelítette a kritikus billenőpontokat. Az azonnali érdemi cselekvés és a hiteles projektfinanszírozás elengedhetetlen.

Azonnal megoldandó kötelezettségek (összefoglaló)

4. Metánkibocsátások radikális csökkentése (energia, hulladék, mezőgazdaság).
5. Azonnali erdőirtás stop és nagyarányú erdővédelem/újraerdősítés.
6. Megújuló energiára való átállás gyorsítása; fosszilis szubvenciók visszaszorítása.
7. Szénár kialakítása globális szinten; a kibocsátás ára tükrözze a társadalmi költséget.
8. Természetalapú megoldások skálázása (mangrove, mocsarak, talajmegkötés).
9. Vállalati karbonsemlegességi vállalások azonnali offset támogatással.
10. Technológiai innovációk (CCS, zöld hidrogén, körforgásos megoldások) ösztönzése.

Referenciák

Források és hivatkozások: ISO.org, BSI, NetZeroNow, CarbonMarketWatch, Reuters, Climate Impact Partners, DFG, ECA Business Energy, NewClimate Institute — részletes linkek a publikáció aloldalain. (<https://ouoffset.com/az-sbti-mind-tudomanyos-alapu-klimastrategia/>)